

RAT ART

ANTUN MARAČIĆ

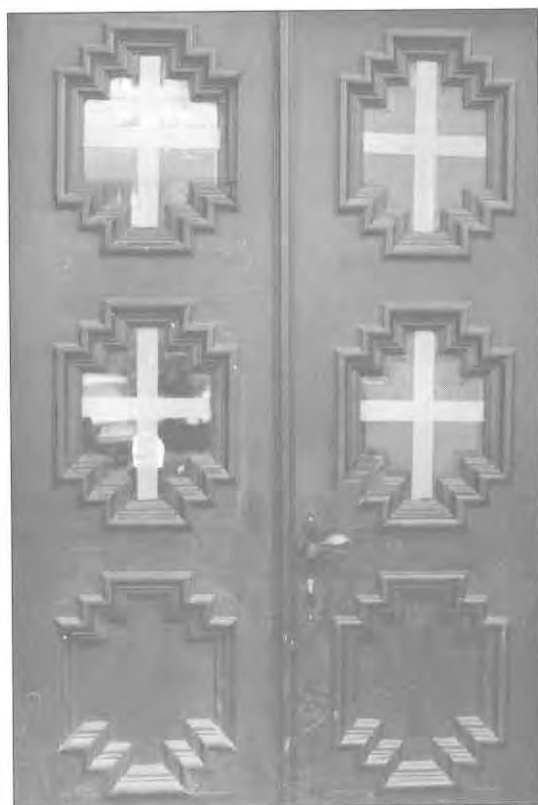
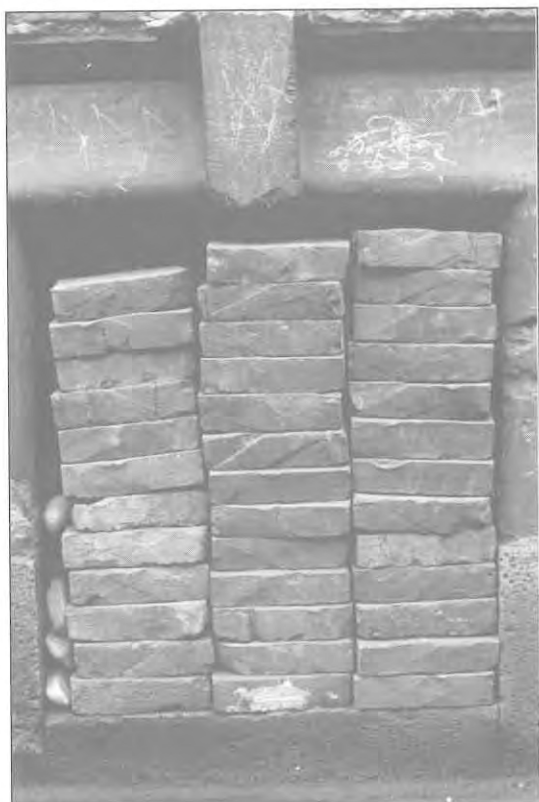
Izvan rata ne postoji više ništa. Sve je u odnosu s njim, sve mu gravitira i sve proizlazi iz njega. Sve sposobnosti, potencijali i energije prelaze u svoje kinetičko stanje, a oblici te dinamike usmjereni su i oblikovani po mjeri intenziteta neregularnog.

Život se zastrašujuće reducira, ali i usredištjuje na svoju bit. Zbog osiromašenja svoje kvantitete, naime, život se vraća sebi. Sebi se vraća i Čovjek: brzo, snažno i drastično, u točnom razmjeru s veličinom prijetnje svoga dokinuća. Socijalnosti i koegzistencija svečano rastu u ugrozi od krvi ili, štoviše, u znaku krvi. Rast je urgentan i nagao. Koliko li se samo dugogodišnjih, starih susjeda upoznalo i zbližilo upravo ovih dana!

Koliko se nas, koji smo o sebi imali loše, ili barem prosječno mišljenje, iznenadilo otkrivši tek sad, u zagrebnom Untergrundu, vlastitu susretljivost, altruizam i sklonost razgovoru?! Koliko se žestokih animoziteta pretvorilo barem u toleranciju! Naočigled se dakle pokreću zapretani kvalitetni softwari čijeg posjeda u sebi nismo bili svjesni. Čudeći se sami svojoj ljudskoj metamorfozi, ovako ranjeni kakvi jesmo, prisustvujemo rađanju moralne ljepote - nerafinirane, gotovo nepristojne, ali svečane ljepote koja buja iz čiste nesreće.

Sinkrono i analogno sa samopronalaženjem i smještanjem u samo svoje središte, zgušnjava se i vizualnost našega urbanog okoliša. Kao posljedica egzaktno upravljene, apsolutne funkcije.

Koliko god da stagnira reprezentativno, dugo mišljeno i ostvarivano oblikovanje, često sporno, nametljivo i suvišno u svom predumišljanju i pretencioznosti (bilo da je riječ o slikarstvu, dizajnu ili modi), toliko se afirmira ono nepatvoreno, svrsishodno, autodidaktično; dramatično životno, začeto kao posljedica i izraz jednoga velikog zajedničkog cilja - najelementarnije borbe za opstanak. Kao ekstenzija i likovni izraz neodoljive čežnje za životom.

Grad Zagreb, koji je svoju bjelinu iz pjesme zamijenio zaštitničkim sipinim crnilom, blokiravši vlastiti pogled koliko i pogled prema sebi. gotovo je oslijepio svoje prekorbrojne automobile učinivši od njih defenzivne i benigne, pitoreskne monstume. Poduzeo je zaštitu svojih ranjivih i fragilnih dijelova. Podrumske otvore zaštitio je vrećama s pijeskom, a staklene površine izukrštao ljepljivim trakama. Tisuće građana, bez ikakve zle namjere, postali su kipari i crtači-kolažeri.

Robusni volumeni i gomile napunjenih vreća skulpturalni su ansambli, u prostor penetrirajuća masa koja svojom veličinom pokazuje veličinu i važnost tako pokrivena šupljine. Osim svoje zapremnine, vreća ističe i svoj materijal (platno, najlon), boju i, ponekad, grafičku teksturu različitih oznaka prvotnog tereta. Skupine tih

baražnih elemenata postavljene su jednoredno ili višeredno, uredno ili neurednije, na podlošcima od cigli i dasaka uz tu i tamo ponekog uljeza u obliku starog madraca ili radijatora u istoj obrambenoj ulozi. U odnosima sa susjednim inačicama zaštite, tj. plastički sklopovi čine akcidentalni, no vizualno besprijekoran ritam, oblikujući grad kao globalni park skulpture.

Izlozi su postali izlošci, vitrine se pretvorile u vitraže kloazonirane selotejpom. Kompozicije s dominantom križa, rešetkaste ili zvjezdaste, geometrijski pravilne ili one manje ukročena duktusa, gdje-gdje štoviše vesele, pijane šarotine izvedene smeđim, bijelim ili nježnim prozirnim trakama, bez tekstualno-grafičkog uzorka ili s njima - pričat će priču o nehotičnom likovnjaku kao i o tipu lokala kome ovaj pripada.

Katkad ćemo otkriti i profesionalca koji će, koristeći se prilikom, izvesti artistsku ekshibiciju, smišljeni dodatak unutrašnjem aran-

žmanu izloga. Takvi će primjeri zbog svoje pretencioznosti djelovati veoma asocijalno u društvu nedužne amaterske većine. Dosljedno tom kriteriju, a i inače, to su i najružnije zaštićeni izlozi.

Nadalje, površinska, dvodimenzionalna rešetka, nužno počinje katalizirati percepciju sadržaja iznutra i oko sebe. U povodu nje ustanovit ćemo nove fizičke i asocijativne sklopove značenja u odnosu na izloženu robu. Ovu ćemo promatrati pažljivije ili je barem slojevitije vidjeti. Različite prijašnje natpise i ukrase kao i sam naziv tvrtke čitat ćemo u svjetlu promijenjene semantike, u novim konotativnim smjerovima.

No, napustimo li pojedinačne slučajeve i pogledamo uzduž duge gradske ulice, vidjet ćemo pravu paradu rat-arta, bogato ritmizirani mozaik od stakla i povezujućih traka. Vidjet ćemo samu sliku našega čvrstog zajedništva.

HRVATSKA SLIKA DORIANA GRAY-a

U veljači 1992. ponovo su me zaintrigirali rat-art produkti. No, ovaj me put na snimanje potakao neki drugi osjećaj. Dok sam u listopadu doživljavao to kao izraz optimističkog zajedništva, spasonosna međusobnog pripadništva, više kao znak vesele opće akcije nego opasnosti po grad, sada se situacija pa i moja reakcija na nju - promijenila.

Kako se za Zagreb objektivno smanjivala prijetnja destrukcije, tako su, sinkrono, sve vidljiviji postajali znaci starenja - prljanja i raspadanja, naročito skulpturalnog dijela zaštitnih struktura.

Doživljam ih kao neku vrstu indikatora - posrednika svega onog očajja, krvi i rasapa koji je sistematski zahvatio i obilježio Hrvatsku. Kao rezonantne aparate koji na udaljenost svojim korpusom denunciraju i odražavaju mučni egzistencijalizam naše domovine; kao specifičnu lokalnu sliku Dorianana Graya.

I napokon: kao sredstvo upozorenja sigurnoj metropoli da se opre uspavljivanju i demagogiji priča o pobjedi i slobodi.

AUTOR FOTOGRAFIJA: ANTUN MARAČIĆ

